

Twórczość artystów związanych z Galerią Autorską Jana Kaji i Jacka Solińskiego w Bibliotece Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego

Abstrakt. Artykuł poświęcony jest spotkaniom ze sztuką organizowanym od lat w Bibliotece UKW. Omówiono tylko fragment działalności wystawienniczej, a mianowicie ekspozycje malarstwa, fotografii, grafiki i rzeźby twórców związanych z Galerią Autorską Jana Kaji i Jacka Solińskiego. Wspomniano również o innych wydarzeniach organizowanych wspólnie z Galerią Autorską: m. in. spotkaniach poetyckich, wykładach i obchodzonych w bibliotece jubileuszach 35-lecia i 40-lecia Galerii. Długoletnia współpraca z właścicielami Galerii, ich przychylność, wsparcie, doświadczenie i profesjonalizm przyczyniły się do systematycznej prezentacji sztuki w murach biblioteki uczelnianej. Niektórzy z wymienionych w artykule artystów współpracują bądź współpracowali z Galerią okazjonalnie, inni związani są z nią na stałe. Wspomniano także o nieżyjących od lat twórcach, którzy wnieśli ogromny wkład w rozwój bydgoskiej kultury. Sylwetki artystów wyodrębniono na podstawie spisu znajdującego się na stronie internetowej Galerii oraz z indeksu twórców związanych z Galerią Autorską znajdujących się w dwóch albumowych wydawnictwach jubileuszowych: „Chwile obecności 1979–2004” i „Stan rezonansu 1979–2009”. Pierwsze wystawy odbyły się jeszcze w budynku starej biblioteki usytuowanym przy ul. Chodkiewicza 30. Po przeprowadzce do nowego gmachu, w 2013 r., artyści zyskali możliwość prezentowania swoich prac w specjalnie przystosowanych, jasnych i przestronnych pomieszczeniach biblioteki. Wernisaże, a także wieczory poetyckie czy jubileusze Galerii stały się ważnymi wydarzeniami w życiu kulturalnym Bydgoszczy, okazją do wymiany poglądów na temat sztuki, zastanowienia się nad źródłami inspiracji twórczej i tajemnicami warsztatu artystycznego.

słowa kluczowe: Biblioteka Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, działalność kulturotwórcza bibliotek, Galeria Autorska Jana Kaji i Jacka Solińskiego, wystawy

Work of the artists with ties to the Author's Gallery of Jan Kaja and Jacek Soliński in the Kazimierz Wielki University Library

Abstract. This article is dedicated to the meetings with art organized for years in the Kazimierz Wielki University Library. It describes only part of its exhibition activity, namely displays of painting, photography, graphic art and sculpture of artists with ties to the Author's Gallery of Jan Kaja and Jacek Soliński. It also mentions other events organized jointly with the Author's Gallery, including poetry meetings, lectures and jubilees celebrated in the library, the 35th and 40th anniversaries of the Gallery. The long-term cooperation with the owners of the Gallery, their appreciation, support, experience and professionalism contributed to regular art presentation in the University library. Some of the artists mentioned in the article cooperate or cooperated with the Gallery on a temporary basis, and some – regularly. The article also mentioned the artists who passed away, contributing significantly to development of Bydgoszcz culture. Presentations of artists have been made based on the list featured on the website of the Gallery and the list of artists with ties to the Author's Gallery included in the jubilee publications: "Moments of Presence 1979–2004" and "The Status of Resonance 1979–2009." The first exhibitions were organized in the old library building located on 30 Chodkiewicza Street. After moving to the new building in 2013, artists had an opportunity to present their works of art in specially adjusted, bright and spacious library rooms. Vernissages, poetry evenings and jubilees of the Gallery became important events in the cultural life of Bydgoszcz, an opportunity for exchange of opinions on arts, reflection on sources of creative inspiration and secrets of artistic techniques.

keywords: Kazimierz Wielki University Library, culture-forming activity of libraries, Author's Gallery of Jan Kaja and Jacek Soliński, exhibitions

Współczesne biblioteki uczelniane są instytucjami kultury, które dbają o zachowanie dziedzictwa narodowego, służą potrzebom nauki i kształcenia oraz zapewniają dostęp do szerokich zasobów kultury narodowej i światowej. To ich podstawowa rola wynikająca z Ustawy o Bibliotekach¹. O ile tradycyjne funkcje biblioteki uczelnianej, choć podlegają zmianom spowodowanym intensywnym rozwojem nowych technologii, wydają się oczywiste, o tyle działalność popularyzująca

¹ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach. Tryb dostępu: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970850539/U/D19970539Lj.pdf> [dostęp: 2.05.2023 r.].

kulturę w ostatnich latach staje się coraz bardziej dynamiczna, urozmaicona i różnorodna. Biblioteki prześcigają się w pomysłach mających na celu podniesienie swojej atrakcyjności, co z kolei ma przyciągnąć użytkowników chcących ciekawie spędzić czas w przestrzeniach książnic.

Biblioteka UKW od wielu lat prowadzi bogatą działalność kulturotwórczą². Oprócz szeroko pojętego wystawiennictwa, obejmującego nie tylko wystawy sztuki, ale także popularyzujące naukę, odbywają się w niej spotkania literackie, poetyckie, sesje okolicznościowe, prelekcje, seanse filmowe i koncerty. Wielokrotnie celebrowane były Dni Przyjaźni Polsko-Węgierskiej i Wieczory Węgierskie. We współpracy z Muzeum Uczelnianym i Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego corocznie organizowana jest Noc Muzeów. Obchodzony jest także Tydzień Bibliotek, Festiwal Nauki, a od 2022 r. Dni Dziedzictwa Europejskiego. Prężnie działa Kujawsko-Pomorska Biblioteka Cyfrowa, współtworzona przez UKW, a także portal Pamięć Bydgoszczan – Archiwum Historii Mówionej. W bibliotece funkcjonuje również Pracownia Dziedzictwa Kulturowego Kresów Wschodnich. W 2022 r. została powołana do życia Pracownia badań nad kulturą studencką. Inicjatyw jest wiele. Niektóre wydarzenia mają charakter cykliczny, inne okazjonalny.

Działalność wystawiennicza Biblioteki UKW posiada długotrwałą tradycję, jednak na szczególne wyróżnienie zasługują prowadzone od lat biblioteczne spotkania ze sztuką. Cykl „W bibliotece o sztuce” zainicjowała i spopularyzowała była wicedyrektor Biblioteki UKW kustosz Barbara Maklakiewicz. To dzięki jej inicjatywie trafiły do biblioteki prace uznanych artystów, wśród nich również dzieła twórców związanych ze znaną bydgoską galerią sztuki, a mianowicie Galerią Autorską Jana Kaji i Jacka Solińskiego. Od samego początku wszystkie wystawy były uroczyście otwierane, a twórczość prezentowanych artystów omawiana przez krytyków i znawców sztuki. Wernisaże umożliwiały, i dzieje się tak aż do dzisiaj, poznanie twórcy, jego poglądów na temat sztuki, dokonań na polu artystycznym, a czasami także osobistych przeżyć, przemyśleń i refleksji oraz wartości, które nadają sens jego pracy i życiu.

Galeria Autorska Jana Kaji i Jacka Solińskiego to niezwykle miejsce na mapie Bydgoszczy. Powstała w 1979 r., a więc w czasach późnego PRL-u, gdy prywatne galerie sztuki należały w Polsce do zjawisk wyjątkowych i stosunkowo rzadkich. Jej twórcy, Jan Kaja (malarz, grafik, fotograf) i Jacek Soliński (grafik, malarz, publicysta) przez 44 lata działalności stworzyli swoistą enklawę, „wolną od

² M. Zmitrowicz, *Działania kulturotwórcze Biblioteki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego*, „Toruńskie Studia Bibliologiczne” 2019, nr 2, s. 165–180.

cywilizacyjnego zgiełku”, bezpieczną przystań sztuki³. Misją Galerii jest upamiętnianie artystów zasłużonych dla kultury bydgoskiej. Odbywają się w niej wystawy malarstwa, grafiki, rzeźby, spotkania autorskie z pisarzami, poetami, dziennikarzami, przedstawienia teatralne i koncerty. Na uwagę zasługuje także bogata działalność wydawnicza Galerii, na którą złożyło się kilkaset publikacji: wydanych w wysmakowany sposób albumów, tomików poezji i prozy, książek o tematyce literackiej, filozoficznej, religijnej, a także katalogów wystaw, zaproszeń na spotkania i koncerty. Z Galerią było i jest nadal związanych wiele wybitnych osobistości ze świata kultury i sztuki. „Różnorodni twórcy: malarze, graficy, rzeźbiarze, fotograficy, poeci, prozaicy, eseści, krytycy sztuki, filozofowie, aktorzy skupieni są właśnie wokół tego niezwykłego i tajemniczego miejsca. Bogactwo światów i jednocześnie ich harmonijne współistnienie. Zaszczycem i jednocześnie nobilitacją była i jest prezentacja dokonań artystycznych w Galerii Autorskiej Kaji i Solińskiego” – tak o tym miejscu napisał Grzegorz Kalinowski, bydgoski pisarz, eseista, autor licznych recenzji i rozmów z literatami⁴. Znani artyści współpracujący z Galerią to m.in. Mieczysław Franaszek (zm. w 2021 r. aktor, fotograf, podróżnik), malarze Adam i Zbigniew Papke, Wojciech Nadratowski, Jerzy Puciata (zm. w 2014 r.), Jerzy Riegel (zm. w 2019 r. fotografik), prof. Bogdan Chmielewski (UMK), Marek Kazimierz Siwiec (poeta, prof. UKW), Piotr Siemaszko (krytyk literacki i artystyczny, prof. UKW) i wielu, wielu innych.

Galeria jest miejscem szczególnym. „Neutralnym terytorium, salonem wielu różnych twórców [...]. Forum spotkań. Miejscem stawiania pytań i poszukiwania odpowiedzi. Archiwum pamięci. Spichlerzem wartości. Enklawą oddalenia. Przestrzenią skupienia”⁵. Jest też wspólnotą ludzi, których łączy nie tylko umiłowanie sztuki, ale także przyjaźń, wzajemny szacunek i wyznawane wartości.

Możliwość prezentacji dorobku artystycznego bydgoskich twórców związanych z Galerią Autorską w przestrzeni bibliotecznej jest zjawiskiem niezwykłym. Współpraca rozpoczęła się jeszcze w „starej bibliotece”, usytuowanej przy głównym kampusie uczelni, gdzie trudno było prowadzić działalność wystawienniczą, gdyż rolę galerii spełniał wypełniony szafkami katalogowymi i stanowiskami komputerowymi hol oraz czytelnia bibliograficzna (pełniąca także funkcję pracowni

³ J. Soliński, *Galeria Autorska Jana Kaja i Jacka Solińskiego*, [w:] *Stan rezonansu 1979–2009: Galeria Autorska Jan Kaja, Jacek Soliński: wybór tekstów i druków, dokumentacja fotograficzna, prezentacja twórców z lat 2004–2009, kalendarium zdarzeń, wykaz wydawnictw*, red. J. Kaja i J. Soliński, Bydgoszcz, 2009, s. 4.

⁴ G. Kalinowski, *Przyjazna, pełna życzliwości i otwarcia na innego*, [w:] *Stan rezonansu...*, s. 23–24.

⁵ J. Soliński *Stan rezonansu*, [w:] *Stan rezonansu...*, s. 7–9.

komputerowej). Okazało się, że pomimo niesprzyjających okoliczności, sztuka i tak dotarła do biblioteki i jej użytkowników. W tym dzieła artystów związanych z Galerią Autorską.

W „starej bibliotece”

Jednym z pierwszych artystów, którego prace znalazły się w Bibliotece UKW, był grafik i rysownik Bronisław Zygfryd Nowicki (1907–1981). Ekspozycja powstała dzięki współpracy z żoną artysty i nosiła tytuł „Motyw przemijania: Wystawa grafiki i rysunku”. Została zorganizowana w związku z obchodzoną w 2006 r. 25. rocznicą śmierci B.Z. Nowickiego. W Galerii Autorskiej gościła we wrześniu, a do biblioteki trafiła w grudniu. Uwagę przykuwały m.in. grafiki ukazujące rozpoznawalne, klimatyczne zakątki Bydgoszczy, na których urok artysta nigdy nie był obojętny⁶. W kwietniu 2007 r. została otwarta wystawa malarstwa Michała Candra, zajmującego się także grafiką wydawniczą i projektowaniem wnętrz. To kolejny artysta związany z Galerią Autorską. Jak zadeklarował w jednym z wywiadów „malarstwo jest sprzeciwem wobec przemijającego”⁷. W bibliotece znalazły się obrazy ilustrujące martwą naturę i szczególnie ciekawe dla bydgoszczan, prace przedstawiające magiczne zakątki miasta.

W listopadzie 2008 r. swoje prace pierwszy raz zaprezentował Jan Kaja. Wystawa nosiła tytuł „Spojrzenie POZA”. Na obrazach znalazły się głównie sylwetki ludzi. Tym, co najbardziej przykuwało uwagę, były ich dłonie i twarze. „Twarze, ponieważ ich wejrzenia kierują uwagę odbiorcy w stronę świetlnego źródła, w stronę tego, co istnieje POZA, dłonie, ponieważ w nich właśnie kumuluje się żywa ekspresja, to one wyrażają głębię modlitewnego skupienia, czasem radość, częściej jednak rozpacz i bezradność”⁸. Tak pełną metafizycznego przekazu twórczość Jana Kaji scharakteryzował prof. Piotr Siemaszko.

Ważnym wydarzeniem było także uroczyste otwarcie wystawy obrazów jednej z ikon bydgoskiego środowiska artystycznego – Jerzego Puciaty. Ekspozycja nosiła tytuł „Ku światłu” i stanowiła odniesienie do śmierci ks. Jerzego Popiełuszki. Została zorganizowana z okazji 50-lecia pracy twórczej artysty. Wcześniej gościła w Galerii Miejskiej bwa. Po wernisażu odbyła się projekcja filmu pt. „Plastyka

⁶ P. Siemaszko, *Wystawa grafiki Bronisława Zygfryda Nowickiego*. Tryb dostępu: <https://autorska.pl/wydarzenia-archiwum/13-archiwum/1217-wystawa-grafiki-bronislaw-zygfryda-nowickiego> [dostęp: 9.05.2023].

⁷ *TouchofArt European Painting Gallery*. Tryb dostępu: <https://www.touchofart.eu/Michal-Cander/> [dostęp: 9.05.2023].

⁸ P. Siemaszko, *Wystawa malarstwa Jana Kaji*. Tryb dostępu: <https://m.autorska.pl/wydarzenia-archiwum/13-archiwum/1240-wystawa-malarstwa-jana-kaji-5caf255b12139> [dostęp: 9.05.2023].

podziemia”, a po niej dyskusja panelowa o sztuce niezależnej pt. „Wolność sztuki – sztuka wolności”. Wykład wprowadzający wygłosiła Magdalena Hniedzewicz z Warszawy, a w dyskusji uczestniczyli: prof. Piotr Siemaszko, Grzegorz Kaczmarek (prof. UKW), Krzysztof Derdowski (publicysta, pisarz), Jerzy Puciata i in. W gablotach usytuowanych w bibliotecznym holu zostały zaprezentowane liczne dokumenty dotyczące życia osobistego, działalności społeczno-politycznej, a także artystycznej malarza. Wydarzenie miało miejsce w marcu 2009 r. i oficjalnie zainicjowało popularny do dziś cykl spotkań pod nazwą „W bibliotece o sztuce”.

Obrazy Jerzego Puciaty w pracowni komputerowej. Fot. M. Zmitrowicz

Już w czerwcu 2009 r. do biblioteki trafiły prace kolejnego artysty związanego z Galerią Autorską. Był nim Józef Zegarliński, inżynier budownictwa, architekt, wykładowca i fotograf. Wystawa nosiła tytuł „Lwów w obiektywie Józefa Zegarlińskiego” i prezentowała zdjęcia miasta, w którym artysta mieszkał w latach 1939–1945. Nazwany „mistrzem miejskiego labiryntu” tworzył fotografie, które nie tylko „były cennym zapisem czasu minionego”, ale także „zdawały się być poetyckim reportażem z przeszłości, w której autor znajdował ważne dla siebie miejsca i zdarzenia”⁹. Z kolei Jerzy Zegarliński, z wykształcenia archeolog,

⁹ B. Siwiec, *Otwarcie wystawy fotografii Józefa Zegarlińskiego (1923–2012) pt. „Z przeszłości”*. Tryb dostępu: <https://autorska.pl/wydarzenia/14-wydarzenia/1835-otwarcie-wystawy-fotografii-jozefa-zegarlińskiego-1923-2012-pt-z-przeszłości> [dostęp 9.05.2023].

z zamiłowania fotografik, właściciel „Agencji Zegart”, zorganizował w bibliotece niezwykle wystawę pt. „Fotografia Dzikiej Przyrody 2007”, na której znalazły się prace artystów nagrodzonych w prestiżowym konkursie Wildlife Photographer on the Year, organizowanym przez Muzeum Historii Naturalnej w Londynie.

W grudniu 2009 r. została otwarta wystawa prac mistrza izohelii – Jerzego Riegla. Jego „credo artystyczne można sformułować najprościej jako chęć ocalenia od zapomnienia tego co odchodzi, co rozpada się na naszych oczach, co bezpowrotnie ginie”. Tak to ujął Łukasz Płotkowski w jednym z katalogów do wystawy indywidualnej artysty w 1983 r. Wystawa nosiła tytuł „Pejzaż – architektura – portret” i prezentowała zdjęcia przyrody (często niezwykle ujęcia drzew), nostalgiczne pejzaże Bydgoszczy (urokliwe uliczne latarnie, barki na Brdzie, zaniedbane podwórka, spichrze) i portrety tzw. zwykłych, bezimiennych ludzi. Niemal wszystkie prace wykonane zostały techniką izohelii sepiowanej. O twórczości Jerzego Riegla opowiedziała Elżbieta Kantorek.

Kolejna wystawa fotografii artystycznej, tym razem Krystyny Berndt, polonistki, teatrologa i dziennikarki, zainteresowanej dziedzictwem kulturowym i mniejszościami etnicznymi Białostoczczyzny, została otwarta w styczniu 2011 r. Nosiła tytuł „Podróż na Podlasie” i była owocem projektu fotograficznego realizowanego w latach 2005–2013. Zdjęcia rejestrowały polską wieś, jej mieszkańców, zwierzęta, pejzaże, które powoli znikają w przeszłości. „Podlasie – jak pisze K. Berndt – to odchodząca Europa. [...] To wielokulturowe egzotyczne przestrzenie, gdzie sacrum i profanum, niebo, ziemia, ludzie, drewno, kamień i woda znajdują się tuż, tuż...” Twórczość artystki omówił prof. UKW Andrzej Dyszak. Podczas wernisażu został także wyświetlony film K. Berndt pt. „Wołkow”, poświęcony Wiktorowi Wołkowowi, wybitnemu fotografowi przyrody i pejzaży Polski północno-wschodniej.

Tuż po klimatycznych fotografiach Podlasia, w maju 2011 r., w bibliotece pojawiła się „Grafika i ekslibris Łukasza Płotkowskiego”, rysownika, grafika i pedagoga. Ekspozycja prezentowała kolekcję prac powstałych na przestrzeni całego życia artysty: od linorytów z lat 60. (np. „Kwiaty X”, „Kwiaty XV” z cyklu „Fantazje dla Lejli”), po grafiki współczesne („Topole”, „Wiatr” z 2009 r.). Oprócz zachwycających „Kwiatów” uwagę przykuwały bardziej refleksyjne, skłaniające do zastanowienia się nad sensem życia i przemijaniem linoryty z cyklu „Tam, gdzie śpiewają trawy”. O twórczości Łukasza Płotkowskiego opowiedziała Elżbieta Kantorek. Wyświetlony został także film o artyście zrealizowany przez Urszulę Guźlecką pt. „Odnaleźć siebie”.

Grafiki Łukasza Płotkowskiego w holu biblioteki. Fot. M. Zmitrowicz

W październiku bibliotekę odwiedziły „Anioły kolejnych dni” Jacka Solińskiego, będące fragmentem cyklu „Opiekunowie czasu”. Ciekawostką stanowiły (i stanowią nadal) dedykacje przypisywane poszczególnym wizerunkom aniołów, które – jak to ujął artysta – „mają być jak strumieniem dobrych myśli skierowane intencjonalnie do bliskich – przyjaciół i znajomych. Są przejawem wielu ważnych [...] więzi. Dedykacje skierowane do osób, których nie ma już wśród nas, mają znaczenie szczególne, bo stają się jakby listami w zaświaty”¹⁰. Twórczość Jacka Solińskiego omówił Piotr Siemaszko. Głos zabrał także sam artysta. Wernisaż zgromadził tłumy. Uczestniczyli w nim znani bydgoscy twórcy, przedstawiciele świata nauki i kultury oraz sympatycy bibliotecznych spotkań ze sztuką. Wystawie malarstwa towarzyszyła ekspozycja druków i wydawnictw Galerii Autorskiej „Czwarta dekada”.

Wielką niespodzianką było listopadowe spotkanie ze sztuką (tym razem teatralną), której głównym bohaterem był Mieczysław Franaszek – aktor, podróżnik, fotograf. Monodram Romana Brandstaettera pt. „Ja jestem Żyd z Wesela” w jego wykonaniu podbił serca gości.

¹⁰ J. Soliński, *Wystawa malarstwa Jacka Solińskiego*. Tryb dostępu: <https://autorska.pl/wyd-arzenia-archiwum/13-archiwum/1190-wystawa-malarstwa-jacka-solinskiego> [dostęp: 9.05.2023].

W maju 2012 r. w bibliotece pojawiło się malarstwo na wskroś kobiece, pełne liryzmu, zwiewności i delikatności niczym unoszone wiosennego powietrza rozwiewające się dmuchawce. „Kobieta z dmuchawcem” – tak bowiem postrzegana była przez bydgoskie środowisko twórcze zmarła w 2000 r. Irena Kuźdowicz, bohaterka majowego, wspomnieniowego spotkania ze sztuką. Wystawa została zorganizowana dzięki współpracującej z Galerią Autorską córce zmarłej artystki – malarce Lilianie Kuźdowicz, która była gościem honorowym wernisażu. Na wystawie znalazło się wiele obrazów przedstawiających postać młodej kobiety: „Dziewczyna”, „Dziewczyna z ptakiem”, „Anioł smutku”, „Samotna”. Pojawiły się także martwe natury: „Kwiaty polne”, „Łubiny” i pejzaże: „Kościółek w Nieświeżu”, Bieszczady” i in. O malarce, jej życiu i twórczości, opowiedział Jacek Soliński.

Na ostatniej, zorganizowanej jeszcze w starej bibliotece wystawie kolejnej artystki związanej z Galerią Autorską, pojawiły się fotografie i obrazy Justyny Jułgi. Inspiracją twórczą były letnie wyjazdy na Pałuki, do znanych z dzieciństwa, pełnych wspomnień i tętniącej życiem przyrody, magicznych miejsc. Wystawa nosiła tytuł „Podróż sentymentalna”, a hucznie obchodzony jej finał odbył się w styczniu 2013 r.

Spotkania z cyklu „W bibliotece o sztuce” jeszcze w starej bibliotece, pomimo braku profesjonalnej przestrzeni wystawienniczej, stały się popularne i zyskały sobie spore grono sympatyków. Dużą w tym zasługą wicedyrektor Barbary Maklakiewicz, która w ich organizację zawsze wkładała dużo pracy i serca. Potrafiła także zjednać sobie życzliwość i przyjaźń artystów, wybitnych krytyków sztuki, twórczych animatorów życia kulturalnego Bydgoszczy, a także osób związanych z działalnością najbardziej znaczących instytucji kultury miasta.

W nowym gmachu

W 2013 r. Biblioteka UKW rozpoczęła działalność w nowym gmachu, przy ul. Szymanowskiego 3. Budynek został zaprojektowany zgodnie z najnowszymi trendami architektury bibliotecznej. Oprócz dostępu do zbiorów, tradycyjnych, drukowanych i cyfrowych, zapewnia także możliwość prowadzenia wszechstronnej działalności kulturotwórczej. Na pierwszym piętrze usytuowana została przestronna i jasna galeria sztuki. Przestrzeń wystawiennicza znajduje się także piętro wyżej, tuż przy wejściu do Wolnego Dostępu. W obydwu miejscach organizowane są uroczyste wernisaże.

„Kolorem i światłem” – taki tytuł nosiła pierwsza wystawa artystów związanych z Galerią Autorską, Zbigniewa i Adama Papke, w nowej Bibliotece UKW. Wernisaż odbył się w styczniu 2014 r. Ekspozycja została zorganizowana z okazji jubileuszu 50-lecia pracy twórczej Zbigniewa Papke i 20-lecia działalności artystycznej

Adama Papke. Tytuł odnosił się do dwóch różnych technik malarskich i sposobów odzwierciedlenia rzeczywistości: Zbigniewa, w którego pracach (obrazach olejnych i akwarelach) dominuje ekspresja i wyrazisty kolor oraz Adama, którego akwarele pełne są lekkości, subtelności, zwiewności i światła. Światła tańczącego na pomarszczonej tafli jeziora, prześwietlającego chmury podczas zachodu słońca lub rozpraszającego się we mgłach nad surowymi szczytami Alp lub bieszczadzskimi wioskami. Adam Papke zagościł ze swoimi akwarelami w bibliotece jeszcze kilkakrotnie. W grudniu 2015 r. otwarta została wystawa „Bieszczady – droga do wnętrza krajobrazu”, na której wraz z Agatą Józwiak zaprezentował prace będące pokłosiem plenerów malarskich organizowanych w Bieszczadach. W styczniu 2019 miał wystawę indywidualną pt. „Proporcje emocji”, a rok później, w lutym 2020 r., jego prace pojawiły się na wystawie pt. „Tryptyk rodzinny” wraz z obrazami ojca Zbigniewa, a także zmarłej mamy – Jolanty. Tym razem artyści świętowali jubileusz 55 lat pracy twórczej (Zbigniew) i 25 (Adam). Ponadto prace Adama i Zbigniewa Papke znalazły się na niektórych wystawach zbiorowych artystów uczestniczących w plenerach malarskich organizowanych w Funce.

Adam Papke, otwarcie wystawy „Proporcje emocji”, styczeń 2019 r. Fot. K. Mrotek

Kolejnymi artystami związanymi z Galerią Autorską, których prace pojawiły się w bibliotecznej przestrzeni wystawienniczej, był Kazimierz Drejas i jego córka Anna Drejas. Pierwsza wystawa Kazimierza Drejasa pt. „Naprzeciw siebie” została

otwarta w marcu 2014 r. Ekspozycje tworzyły obrazy, których bohaterkami były kobiety. Na każdym jedna, ale w dwóch ujęciach, jakby spotykała się sama ze sobą, w duchowej konfrontacji, pełnej napięcia i niepokoju. „Dwoistość postaci stała się wiodącą cechą twórczych rozważań” artysty¹¹. Kontynuację zamysłu „dwupostaciowości” widać także w dalszych pracach Kazimierza Drejasa i na kolejnej wystawie zorganizowanej w bibliotece, w kwietniu 2022 r., z okazji jubileuszu 55-lecia pracy twórczej. Ekspozycja nosiła tytuł „Synteza realności”. Skąd wziął się pomysł malowania dwóch kobiet na jednym płótnie? Otóż „jest to próba malarskiego wyrażenia dualizmu duchowego człowieka, jego wewnętrznych rozterek, sprzeczności, dramatów...”. To także „próba wnिकania w rzeczywistość metafizyczną”, bez której sztuka „pozostaje polem czysto estetycznej zabawy i tylko dekoracją” – ujawnił Kazimierz Drejas w wywiadzie udzielonym Kajetanowi Solińskiemu, przeprowadzonym z okazji ww. jubileuszu¹².

W 2022 r., równocześnie z wystawą Kazimierza Drejasa, można było podziwiać także prace jego córki Anny Drejas. „Ćwiczenia z wyobraźni” wyeksponowane zostały w galerii na drugim piętrze biblioteki. Tematem wiodącym zaprezentowanych obrazów były kobiety. Jednak sposób ich przedstawienia był odmienny niż u Kazimierza Drejasa. Na każdym płótnie jedna, uchwycona w ruchu, jakby zatrzymana w kadrze. Na rowerze, wchodząca na schody, przez okno, wykonująca ćwiczenia, samotna. Być może każda z nich to „melancholijny wizerunek młodej dziewczyny, której zarysowana kobiecość sugeruje emocjonalne napięcie i jest jednocześnie motywem strzeżonej samotności?” Samotności, do której ma upodobanie nie tylko postać z obrazu, ale również artystka, bo właśnie w odosobnieniu „wydaje się czuć najbardziej sobą?”¹³ Ilu odbiorców, tyle wyobrażeń... Tytuł ekspozycji sugeruje wiele możliwości interpretacyjnych.

W bibliotece pojawiły się także prace Włodzimierza Bykowskiego, który jest artystą wszechstronnie uzdolnionym i niezwykle aktywnym. To regionalista, autor przewodników o Bydgoszczy i okolicach (m.in. „Na szlakach Borów Tucholskich”, „Bydgoszcz – miasto nad wodą”, „Dolina Dolnej Wisły dla ciekawych”), malarz, rysownik, fotografik. Zajmuje się również wzornictwem przemysłowym. Jego prace w bibliotecnej galerii gościły trzy razy. Pierwsza wystawa, otwarta w kwietniu 2014 r., przedstawiała obrazy zainspirowane projektami, które stworzył na skrzydła paralotni Dudek Paragliders. Kolejna „Vilgate!” obejmowała

¹¹ J. Soliński, *Synteza realności*, [w:] *Stan rezonansu*, s. 78.

¹² K. Soliński, *55 lat przed sztalugą i z pędzlem w dłoni. Jubileusz pracy twórczej obchodzi Kazimierz Drejas*. Tryb dostępu: <https://bydgoszcz.tvp.pl/58114741/jubileusz-pracy-tworczej-kazimierza-drejasa> [dostęp 9.05.2023].

¹³ J. Soliński, *Anna Drejas*, [w:] *Stan rezonansu*, s. 77.

trzy cykle obrazów „Konary – Pęta – Znaki”. Nasycone barwami konary, namalowane z autopsji, pozbawione liści, skłaniały do refleksji nad życiem i śmiercią. Pęta – kolorowe płótna ilustrujące liny, budziły skojarzenia ze zniewoleniem człowieka i jego ograniczeniami. Pojawiły się także znaki i... Różowe robaki! Te ostatnie to ilustracje do wydanej przez Włodzimierza Bykowskiego w 2013 r. powieści fantastycznej pod tym właśnie tytułem. Trzecia wystawa rysunku i malarstwa nosiła tytuł „Koniec”. Odbyła się w lutym 2018 r. i prezentowała plansze komiksowe stworzone przed 30 laty i współcześnie.

Znanym twórcą, którego prace pojawiały się w bibliotece kilkakrotnie, jest rzeźbiarz Aleksander Dętkoś, artysta, dla którego podstawowym tematem jest człowiek. „Scharakteryzowany uniwersalnie i niezmienny w swojej naturze”¹⁴. Pierwsza wystawa rzeźby odbyła się jeszcze w starej bibliotece, w 1998 r. i nosiła tytuł „Reminiscencje portretu”. Wzbudziła ogromne zainteresowanie nie tylko sympatyków sztuki, ale wszystkich, którzy odwiedzili w tym czasie bibliotekę¹⁵. Kolejna ekspozycja została otwarta w kwietniu 2014 r., już w nowym gmachu. Wszystkie z zaprezentowanych w bibliotece rzeźb niosły w sobie konkretne przesłanie. Próba uchwycenia relacji między człowiekiem, jego miejscem w świecie i rolą sztuki w tym artystycznym dialogu wpłynęła na wybór tytułu wystawy: „Świat – Człowiek – Sztuka”. Najnowsza wystawa rzeźb Aleksandra Dętkosia została otwarta w czerwcu 2022 r. Okazją do jej zorganizowania był, opóźniony ze względu na ograniczenia spowodowane pandemią, podwójny jubileusz: 80. urodziny artysty i 50-lecie pracy twórczej. „Prace Aleksandra Dętkosia mają charakter narracyjny; są to zamknięte w formach z brązu opowieści, anegdoty, przemyślenia skupiające się wokół jednego, nadrzędnego, centralnego punktu, jakim jest człowiek” – napisał prof. Piotr Siemaszko w jednym z katalogów wystaw. Słowa te znakomicie ilustrują przesłanie Aleksandra Dętkosia dla którego „Sztuka jest dialogiem między twórcą a odbiorcą”. Podczas wernisażu Aleksander Dętkoś został uhonorowany przez JM Rektora UKW, prof. Jacka Woźnego, listem gratulacyjnym za całokształt twórczości i wkład w rozwój kultury miasta, regionu i kraju. Ciekawostką wydarzenia była prezentacja albumu, dokumentującego dorobek artystyczny rzeźbiarza, pt. „Aleksander Dętkoś. Drewno – kamień – brąz”. Miłym akcentem było wręczenie przez artystę rzeźb. Zostali nimi obdarowani: JM Rektor UKW prof. Jacek Woźny, prowadząca biblioteczne spotkania ze sztuką Barbara Maklakiewicz oraz prof. Piotr Siemaszko.

¹⁴ H. Strycharska, *Przypowieść o człowieku Aleksandra Dętkosia*, „Filo-Sofija” 2017, nr 39, s. 321–336.

¹⁵ M. Zmitrowicz, *Wystawy w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego*, „Bibliotekarz” 2008, nr 6, s. 23–26.

Zdarza się, że sztuka bywa niejednoznaczna, nieokreślona i zaskakująca. Tak jak bajecznie kolorowe obrazy Wojciecha Nadratowskiego, inspirowane naturą, a jednak pełne elementów abstrakcyjnych i surrealistycznych. Wystawa prac tego artysty-malarza, rysownika i grafika, dla którego sztuka jest „próbą subiektywnej rekonstrukcji i przemiany zewnętrznych wartości w kompozycję ułożoną według własnej logiki i wrażliwości”¹⁶, trafiła do biblioteki w maju 2014 r.

Rok akademicki 2014/15 zainaugurowała wystawa pt. „Bydgoskie podwórka” Bogdana Dąbrowskiego, artysty zajmującego się fotografią plenerową. Prezentowała nastrojowe i nostalgiczne fotografie bydgoskich podwórek z okolic ulic Dworcowej, Grottgera, Chrobrego, Śniadeckich i in. Miejsca niekoniernie piękne, ale na pewno w mistrzowski sposób oddające klimat dawnych lat, budzące refleksje o przemijaniu, ukazujące życie miasta od podszewki... Te same obiekty fotografowane były dwukrotnie. Czarno-białe fotografie to te sprzed lat, a kolorowe zostały zrobione tuż przed wystawą. Uwagę przykuwały zawieszane przy oknach, prześwietlone światłem wpadającym do Galerii, prace pozytywowe. „Zielone perły – fotografia ojczysta” to kolejna wystawa prac Bogdana Dąbrowskiego, zorganizowana w marcu 2017 r. Tym razem prezentowała czarno-białe zdjęcia malowniczych okolic Bydgoszczy. Dokładnie trzy lata później, w marcu 2020 r., Bogdan Dąbrowski wystawił w bibliotece „Kapliczki Poniżnia”, zdjęcia przydrożnych kapliczek, krzyży i świątków z okolic Buska i Solca-Zdroju.

„Dalekie wybrzeża ciszy...” – cytat z wiersza Karola Wojtyły stał się mottem pierwszej, zorganizowanej w listopadzie 2014 r. w Bibliotece UKW, wystawy obrazów znanej bydgoskiej artystki, publicystki i pedagoga Soni Zengel. Wernisaż, połączony z dyskusją o Janie Pawle II, kończył obchody 33 Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej. Dwa cykle obrazów: „Mea tenuitas” (Moja małość) i „Tu es Petrus” (Ty jesteś Skałą) stanowiły doskonałe tło dyskusji filozoficznej, w której uczestniczyli znakomici goście: Jan Kaja i Jacek Soliński, Mieczysław Franaszek, prof. UKW Marek Siwiec, prof. UKW Piotr Siemaszko, prof. UKW Grzegorz Grzmot-Bilski i in. W 2017 r. Sonia Zengel obchodziła w bibliotece jubileusz 30-lecia pracy twórczej. Jej obrazy znalazły się w obydwu galeriach: na pierwszym piętrze – obrazy olejne, na drugim – pastele i prace wykonane tuszem. Wystawa nosiła tytuł „Mój świat osobny”. „Malarstwo Soni Zengel jest poezją koloru” – napisał prof. Piotr Siemaszko w katalogu wystawy. Rzeczywiście, prace tchnęły spokojem, ilustrując poetyckie piękno pejzażu, martwej natury czy przedmiotów użytkowych. Łagodny, wyciszony zachwyt nad światem – to kolejna cecha tego wysublimowanego malarstwa. Pięć lat później, we wrześniu 2022 r., została

¹⁶ W. Nadratowski, *Wojciech Nadratowski*, [w:] *Stan rezonansu*, s. 112.

otwarta ekspozycja pt. „W stronę światła”. Złożyły się na nią obrazy olejne z cyklu „Przestrzenie światła” (2019 r.) i „Przestrzenie zadumy” (2019 r.), a także prace stworzone techniką tuszu lawowanego. Jaką rolę odgrywa tytułowe światło w obrazach Soni Zengel? Jak zauważył Jacek Soliński podczas omawiania twórczości artystki na wernisażu, stanowi ono „widzialny znak, symbol wiecznie odradzającego się życia i nadziei [...]” jest także „drogą ku metafizycznej aurze niewidzialnego świata”. Ku światłu zwracają się zastygłe w bezruchu sylwetki kobiet na obrazach z cyklu „Przestrzenie zadumy.” Prace – jak wyjaśniła artystka – stanowią odbicie trudnych, osobistych przeżyć związanych z utratą bliskiej osoby. Ale nawet na dnie rozpaczony pojawia się promyk nadziei, światło... „Dostajemy je rodząc się i albo je zauważamy albo nie, ale ono bierze górę w każdym działaniu, nie tylko malarskim, choć czasami sobie tego nie uświadamiamy” – podsumowała Sonia Zengel.

Koncert Karoliny Maczek-Rynkowskiej (śpiew) i Aliny Andriuti (fortepian) podczas wernisażu malarstwa Soni Zengel w 2017 r. Fot. K. Mrotek

Jan Kaja i Jacek Soliński, twórcy Galerii Autorskiej, nazywani przez siebie „galernikami”, wielokrotnie prezentowali swoje prace w przestrzeni bibliotecznej. Jan Kaja w lutym 2017 r. Wystawa nosiła tytuł „Chwila przed jutrem” i była ukoronowaniem 40 lat działalności artystycznej. Głównym bohaterem zaprezentowanych prac, jak to się często zdarza u „galerników”, był człowiek. „Człowiek

traktowany zarówno jako pewna forma plastyczna, więc po prostu zadanie do rozwiązania dla artysty, ale też człowiek jako osobowość, jako istota duchowa, człowiek jako dysponent wartości, człowiek jako ten, który stoi przed wyborami, decyzjami, ten który nosi w sobie pewną sumę życiowych doświadczeń, które go określają i definiują” – tak o pracach Jana Kaji wypowiedział się prof. Piotr Siemaszko, otwierając wystawę.

Wernisaż wystawy Jana Kaji „Chwila przed jutrem”. Fot. K. Mrotek

Także w 2017 r., w listopadzie, do biblioteki trafiła wystawa twórczości Jacka Solińskiego pt. „Dzień jak tchnienie wiatru”. Znalazły się na niej prace graficzne, a także przełamujące czerń, biel i szarość grafik – barwne anioły z cyklu „Opiekunowie czasu”. Wprowadzenie do wystawy napisał Piotr Siemaszko, a odczytał je Mieczysław Franaszek. On także, z aktorską swadą, zacytował wybrane przez siebie teksty dotyczące Jacka Solińskiego i jego twórczości, napisane przez zaprzyjaźnionych z bohaterem wieczoru artystów, poetów, filozofów. Wśród nich znalazł się m.in. fragment autorstwa Hanny Strycharskiej. Oto jak opisała Jacka Solińskiego i jego twórczość Hanna Strycharska: „Człowiek, samotny żeglarz, dzień po dniu spełnia swój los. [...] Aby w końcu, poznavszy cierpienie i własną małość, siedząc w łódce ukrytej w szuwarach, wsłuchiwać się w śpiew ptaków, wyczekując wschodu słońca, jak największego z cudów”. Podczas wernisażu Mieczysław Franaszek odczytał teksty zaprzyjaźnionych z bohaterem wieczoru

artystów, poetów, filozofów. Wydarzenie przyciągnęło do biblioteki nie tylko znanych bydgoskich twórców, ich rodziny i przyjaciół, ale również osobistości reprezentujące władze miasta i województwa, m.in. wojewodę kujawsko-pomorskiego Mikołaja Bogdanowicza, pełnomocnika wojewody kujawsko-pomorskiego do spraw kultury, dziedzictwa narodowego i polityki historycznej Jarosława Jakubowskiego i in. Obecni byli również sympatycy organizowanych w bibliotece spotkań ze sztuką. Obrazy Jana Kaji i Jacka Solińskiego kilkakrotnie stanowiły także oprawę organizowanych w bibliotece Dni Kultury Chrześcijańskiej, a także jubileuszy 35-lecia i 40-lecia działalności Galerii Autorskiej. W galerii Biblioteki UKW dwukrotnie wystawiał swoje prace Maciej L. Rewakowicz, lekarz, fotograf i wspinacz. Motto pierwszej wystawy, zatytułowanej „Życie w górach” brzmiało: „Trzeba pamiętać, że przed śmiercią jest jeszcze życie”. Była ona gratką nie tylko dla miłośników sztuki, ale również pasjonatów gór, wspinaczki i dalekich podróży. Wernisaż rozpoczął się dźwiękiem dzwonek krów pasących się na łąkach alpejskiego Masywu Monte Baldo. Po nim popłynęła opowieść o Welszach, pasterzach, którzy jako pierwsi osiedlili się w Alpach Wysokich, o niesamowitej przyrodzie wysokogórskiej, trudzie wspinaczki i mierzeniu się z własnymi słabościami¹⁷. Druga wystawa zatytułowana „W Armenii i północnym Iranie” stała się okazją do podzielenia się wrażeniami z podróży do krajów uznawanych za kolebkę cywilizacji. Była to podróż nie tylko w przestrzeni, ale przede wszystkim w czasie, od początków cywilizacji do dnia dzisiejszego.

W maju 2015 r. zaprezentował w bibliotece swoje prace Krzysztof Szymoniak, poeta, publicysta, fotograf, wykładowca akademicki. Antywidokówki, które można było podziwiać w galerii, to czarno-białe fotografie miejsc niekoniecznie nadających się do folderu czy albumu. Tworzyły one liryczną opowieść o Koninie takim, jaki żyje w sercu i pamięci artysty. Niepozorne, zwyczajne miejsca sfotografowane z uważnością i miłością, emanowały spokojem, ciszą i prostotą. Tworzyły świat, za którym chyba wszyscy tęsknimy, daleki od blichtru, zgiełku, rywalizacji i komercji.

Wystawa fotografii artystycznej Jerzego Riegla, którego prace można było oglądać jeszcze w „starej bibliotece”, zainaugurowała otwarcie roku akademickiego 2015/2016. Wernisaż tego znakomitego artysty i ekspozycja jego dorobku twórczego były ważnym wydarzeniem dla całej społeczności akademickiej. Wystawa nosiła tytuł „W kolorze sepii” i prezentowała prace wykonane techniką bromu i izohelii, uzupełnione tytułową sepią, która dodaje czarno-białym fotografiom miękkości i uzupełnia je odcieniami przygaszonego brązu. Wiodącym tematem

¹⁷ M. Zmitrowicz, *Podróż jako wyzwanie, podróż jako inspiracja – dwie wystawy w Bibliotece Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy*, „Bibliotekarz Kujawsko-Pomorski” 2015, nr 2 (45), s. 49–53.

twórczości Jerzego Riegla było miasto: urocze kamieniczki, pochylona latarnia uliczna, barka zacumowana w Starym Porcie, pięknie zdobiona brama czy klimatyczny zaułek. Oprócz tego można było podziwiać pełne melancholii pejzaże, a także portrety. W grudniu 2018 r. prace mistrza izohelii zagościły w bibliotece już po raz trzeci. Tym razem wystawa fotografii połączona była z jubileuszem 56-lecia pracy twórczej. Uroczystość stała się także okazją do zaprezentowania książki poświęconej Jerzemu Riegłowi i dokumentującej jego działalność wystawienniczą pt. „Jerzy Riegel. Wystawy indywidualne fotografii 1969–2018”, autorstwa Wiesława Wierzbickiego. Na wernisaż przyszli znani przedstawiciele świata bydgoskiej kultury, nauki i sztuki, a także bliscy i przyjaciele artyści, którzy skierowali do jubilata wiele ciepłych słów. Popłynęły życzenia, zachwycił minikoncert operowy znanego bydgoskiego tenora Piotra Trelli, a na zakończenie spotkania, nad którym jak zwykle czuwała wicedyrektor biblioteki Barbara Maklakiewicz, przewidziano niespodziankę – ogromny, smakowity tort.

Jerzy Riegel w bibliotece UKW, 2015 r. Fot. K. Mrotek

Obchody 34. Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej w 2015 r. uświetniła wystawa obrazów Kazimierza (zm. 2002 r.), Janiny i Justyny Jułgów pt. „Tryptyk rodzinny”. Tematykę wystawy zdominował pejzaż, jednak każdy z artystów przedstawiał go inaczej. Justyna Jułga oprócz obrazów zaprezentowała także swoje fotografie. W trakcie spotkania Mieczysław Franaszek recytował wiersze Kazimierza Jułgi.

Mieczysław Franaszek recytuje wiersze Kazimierza Jułgi. Fot. K. Mrotek

Barbara Maklakiewicz, Mieczysław Franaszek, otwarcie wystawy „Trzy Podróże”, 2017 r. Fot. K. Mrotek

Wspomniany powyżej Mieczysław Franaszek, częsty gość bibliotecznych spotkań ze sztuką, niejednokrotnie uświetniający je artystycznym wykonaniem utworów literackich, ze swoim dorobkiem indywidualnym pojawił się w Bibliotece UKW dwukrotnie. Pierwszy raz jeszcze w „starej bibliotece” ze wspomnianym monodramem pt. „Ja jestem Żyd z Wesela”, a po raz drugi w czerwcu 2017 r. jako autor wystawy fotograficznej pt. „Trzy podróże”.

„Patrzę na fotografie Mieczysława Franaszka jak na swego rodzaju lustro, w którym odbija się osoba autora. No bo spójrzmy na te twarze – wyrażają jeśli nie zanurzenie we własnych sprawach, to zaufanie wobec fotografującego. Bywa, że lekkie zawstydzenie, jakby przyłapano na czymś intymnym, ale przecież nigdy nie są to twarze wyrażające zdenerwowanie czy wrogość. Łagodne usposobienie autora, człowieka wszak obdarzonego darem niezwyklej empatii i czułości wobec innych, zostaje odzwierciedlone w jego pracach fotograficznych” – pisał o „Trzech podróżach” Mieczysława Franaszka Jarosław Jakubowski¹⁸.

Starość, niepełnosprawność, choroba, bieda... To tematy, które stały się inspiracją dla Jakuba Kaji, grafika i fotografa, zdobywcy pierwszej nagrody w **ogólnopolskim konkursie na plakat z okazji 100-lecia Odzyskania przez Polskę Niepodległości**. Wystawa plakatów jego autorstwa pt. „Niedopowiedziane...” znalazła się w bibliotece w kwietniu 2018 r. Na monochromatycznych i paradokumentalnych kadrach – jak je określił grafik i prof. Tomasz Bogusławski z gdańskiej ASP – młody artysta przedstawił te skrupulatnie pomijane „szczeliny istnienia” i poruszył nimi serca wszystkich, którzy z uwagą przyjrzeni się wyeksponowanym w galerii pracom.

Zupełnie inny charakter miała zorganizowana w maju 2018 r. wystawa prac Ryszarda Czajkowskiego, malarza, fotografa i rysownika. Zabawna ekspozycja nosiła tytuł „Spacerkiem przez sms-y. Rewizyta” i prezentowała obrazy, na których pojawiała się twarz modelki, korespondującej z artystą za pomocą sms-ów. Wernisaż stał się okazją do rozważań na temat kobiecości i zastanowienia się nad tajemniczą naturą kobiet. Prace Ryszarda Czajkowskiego, a konkretnie dwa dziecięce portrety, pojawiły się w bibliotece już wcześniej, w 2014 r. podczas wystawy plastycznej twórczości dzieci z przedszkola Źródélko. Nosiła ona tytuł „W świecie wyobraźni i kolorów”, a Ryszard Czajkowski był jej pomysłodawcą.

Także w maju 2018 r. odbył się performance prof. Bogdana Chmielewskiego pt. „Haczyk”. Tym razem sympatycy bibliotecznych spotkań ze sztuką mogli podziwiać nie tyle dzieło sztuki, co samą sytuację artystyczną. Bohaterem wieczoru był

¹⁸ J. Jakubowski, *Podróże Mieczysława Franaszka*. Tryb dostępu: <https://autorska.pl/13-archiwum/1631-otwarci-wystawy-mieczyslawa-franaszka-2020-07-31> [dostęp: 27.04.2023].

bowiem haczyk, przedmiot codziennego użytku, wbity w ścianę nad drzwiami galerii przez prof. Bogdana Chmielewskiego z Wydziału Sztuk Pięknych UMK w Toruniu. Podczas występu Bogdan Chmielewski przeczytał napisany przez siebie wiersz pt. „Haczyk”.

Obrazy malowane na jedwabiu zmieniają swoją fakturę w zależności od ruchu powietrza. Są podatne na dotyk, falują jak powierzchnia wody... Ta właściwość sprawia, że podczas ich tworzenia nigdy nie da się przewidzieć efektu końcowego. W przypadku Joanny Stasiak był on jednak imponujący. Wystawa prac pt. „Morze wewnętrzne” otworzyła nowy rok akademicki 2019/2020. Prace przedstawiały bajecznie kolorowe zbiorniki wodne, fantastyczne ryby, pejzaże, a ich widoczną inspiracją była podróż do Japonii.

Druki, zaproszenia i wydawnictwa książkowe Galerii Autorskiej. Fot. K. Mrotek

Ważnymi wydarzeniami z udziałem artystów związanych z Galerią Autorską były także spotkania poetyckie. Maciej Krzyżan, Marek Siwiec i Wojciech Banach to artyści, którzy mieli okazję zaprezentować swoją twórczość podczas wieczorów poetyckich zorganizowanych w bibliotece uniwersyteckiej. Maciej Krzyżan przedstawił swój dorobek w 2014 r. Spotkanie z Markiem Siwcem (poetą, profesorem UKW) odbyło się 2019 r. z okazji jubileuszu 40-lecia pracy twórczej. Towarzyszyła mu wystawa zdjęć z prywatnej kolekcji oraz prezentacja najnowszej książki pt. „Przeblýsk, wiersze londyńskie”. Wieczór poetycki z Wojciechem Banachem miał

miejsce w 2021 r. Jego tło stanowiła wystawa pt. „Kto ty jesteś”, na której zebrani goście mogli podziwiać stare pocztówki z ilustracjami Bydgoszczy, pochodzące z kolekcji autora, a także podzielić się wrażeniami z lektury najnowszej książki Wojciecha Banacha pt. „Plac Piastowski i inne wiersze: biało-czerwony wybór z lat 1978–2018: pocztówki patriotyczne z lat 1900–1945”.

Oprócz wystaw i wieczorów poetyckich na uwagę zasługują także jubileusze Galerii Autorskiej. W grudniu 2014 r. obchodziła ona w Bibliotece UKW jubileusz 35-lecia działalności. Rozmowę z obydwoma artystami poprowadził poeta i krytyk literacki – Krzysztof Szymoniak. Niespodzianką stanowił jubileuszowy tort, którego oprawę graficzną, spójną z twórczością malarską Jacka Solińskiego, zaprojektowała Hanna Strycharska. Obchodom jubileuszu towarzyszyło otwarcie wystawy druków, zaproszeń, plakatów i wydawnictw książkowych z lat 1979–2014 oraz malarstwa Jana Kaji i Jacka Solińskiego.

Plakat towarzyszący wystawie jubileuszowej z okazji 35-lecia Galerii Autorskiej

W 2019 r. Galeria obchodziła w bibliotece kolejny jubileusz, tym razem 40-lecia istnienia. Towarzyszyła mu oczywiście wystawa druków, zaproszeń, plakatów i wydawnictw książkowych Galerii Autorskiej oraz ekspozycja prac jej twórców. W trakcie uroczystości wręczono ustanowioną przez obu artystów, a zaprojektowaną przez Jana Kaję, statuetkę „Galernik Sztuki”. Jak wyjaśnił Jacek Soliński, jest nim „ktoś, kto podejmuje nieustanny twórczy trud stawania się lepszym, zwyczajność czyni świętem, odkrywa w niej radość, nadzieję i ocalenie, wskazując inny wymiar rzeczywistości”. Pierwszym nagrodzonym „galernikiem” został Krzysztof Kuczkowski, poeta, redaktor, autor recenzji i szkiców literackich i muzycznych, laureat wielu nagród z dziedziny literatury. Uroczystość uświetniło czytanie wierszy przez poetów i przyjaciół Galerii Autorskiej. Dwa lata później, nagroda „Galernika Sztuki” została przyznana ks. prof. Janowi Sochoniowi, poecie, filozofowi, teologowi, krytykowi literackiemu. Uroczystość wręczenia statuetki odbyła się w 2021 r., również w bibliotece, a towarzyszyła jej wystawa obrazów Jacka Solińskiego pt. „Aniołowie są wśród nas”.

Oprócz artystów związanych z Galerią Autorską Jana Kaji i Jacka Solińskiego nie sposób nie wspomnieć o znawcach, historykach i krytykach sztuki, których prelekcje wzbogacały każdy wernisaż. Jacek Soliński, Hanna Strycharska (historyk sztuki, eseistka), prof. Piotr Siemaszko, Barbara Chojnacka (kierownik Działu Grafiki Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego), Elżbieta Kantorek (właścicielka Galerii Kantorek, w 2008 r. włączonej do Galerii Miejskiej bwa), Jarosław Jakubowski (poeta, prozaik, dziennikarz, autor tekstów krytycznoliterackich m.in. na temat twórczości artystów związanych z Galerią), to osoby najczęściej otwierające wernisaże, potrafiące w ciekawy i niekonwencjonalny sposób przedstawić sylwetkę artysty, opisać jego twórczość, wskazać jej walory, zwrócić uwagę na niepowtarzalność, umiejscowić na tle epoki, nurtów artystycznych itp.

Jest jeszcze jeden „galernik”, bez którego nie byłoby bibliotecznych spotkań ze sztuką. To była wicedyrektor Biblioteki UKW – kustosz Barbara Maklakiewicz. Dzięki jej zaangażowaniu, zmysłowi organizatorskiemu, pracy, a przy tym wielkiej otwartości, wytrwałości i serdeczności wymienieni powyżej malarze, graficy, fotografowie i poeci pojawili się w przestrzeni wystawienniczej Biblioteki UKW, a ich dokonania artystyczne stały się widoczne nie tylko dla wąskiego grona zaprzyjaźnionych twórców, lecz dla całej społeczności akademickiej i zainteresowanych sztuką bydgoszczan. Barbara Maklakiewicz przez lata tworzyła także niezwykły klimat wernisaży, zapewniała ich wysoki poziom artystyczny i merytoryczny, dbała o oprawę muzyczną, a także o to, żeby podczas oglądania

wystawionych prac czy długich rozmów na temat sztuki, kultury, życia, czy wartości cieszyć się przysłowiową lampką wina...

Wernisaże budzą spore zainteresowanie mieszkańców Bydgoszczy, choć zdarzają się i takie, na które goście przybywają z odległych rejonów Polski, a nawet Europy. Spotkania ze znanymi artystami, zwłaszcza te jubileuszowe, zyskują rangę ważnych wydarzeń kulturalnych. Przychodzą na nie wybitni twórcy, krytycy sztuki, animatorzy kultury, naukowcy, a także bliscy i znajomi artyści. Często obecni są także reprezentanci władz Uczelni, miasta, czy regionu. Wernisażami zainteresowani są również studenci, nie tylko UKW. Oni jednakże – i to jest wielka wartość – mają możliwość obcowania ze sztuką na co dzień, gdy przychodzą do biblioteki przygotować się do zajęć czy po książki. Informacje o prezentowanych w księżnicy wystawach znajdują odbicie w lokalnej prasie, radiu i telewizji.

Oczywiście prezentowanie dorobku artystycznego wymienionych powyżej malarzy, grafików, fotografów, rzeźbiarzy czy poetów stanowi zaledwie fragment działalności kulturotwórczej Biblioteki UKW. Oprócz artystów związanych z Galerią Autorską w księżnicy pojawiają się liczne wystawy innych znakomitych bydgoskich (i nie tylko) twórców. Obie instytucje kultury, zarówno Biblioteka UKW, jak i Galeria Autorska Jana Kaji i Jacka Solińskiego prowadzą samodzielną, bogatą, twórczą działalność. To jakby dwa odrębne światy. Niezwykłym jest więc fakt, że znalazła się wspólna przestrzeń, która te światy połączyła. Miejsce, gdzie można doświadczyć nie tylko kontaktu z dziełem sztuki, ale przede wszystkim z drugim człowiekiem – artystą, historykiem sztuki, czy też jej sympatykiem. „Twórcze życie człowieka potrzebuje środowiska, w którym znajdowanie odpowiedzi na podstawowe pytania staje się nauką o sensie istnienia”¹⁹. Powyższe słowa Mateusza Solińskiego zostały napisane w odniesieniu do Galerii Autorskiej. Wszystkie spotkania ze sztuką artystów z nią związanych zarówno te przy ul. Chocimskiej, gdzie mieści się jej siedziba, jak i te w Bibliotece UKW, zapewniają możliwość prowadzenia takich poszukiwań, a także sprzyjają zastanowieniu się nad najważniejszymi wartościami determinującymi nie tylko twórczość, ale i życie zarówno artystów, jak i każdego z nas.

¹⁹ Mateusz Soliński, *Rola i znaczenie współczesnej instytucji kultury. Na przykładzie Galerii Autorskiej Jana Kaji i Jacka Solińskiego*, „Zarządzanie w Kulturze” 2007, t. 8, s. 130.

Bibliografia

Opracowania:

- Jakubowski J., *Podróże Mieczysława Franaszka*. Tryb dostępu: <https://autorska.pl/13-archiwum/1631-otwarciem-wystawy-mieczyslawa-franaszka-2020-07-31> [dostęp: 27.04.2023].
- Kalinowski G., *Przyjazna, pełna życzliwości i otwarcia na innego*, [w:] *Stan rezonansu 1979–2009: Galeria Autorska Jan Kaja, Jacek Soliński: wybór tekstów i druków, dokumentacja fotograficzna, prezentacja twórców z lat 2004–2009, kalendarium zdarzeń, wykaz wydawnictw*, red. J. Kaja, J. Soliński, Bydgoszcz 2009.
- Nadratowski W., *Wojciech Nadratowski*, [w:] *Stan rezonansu 1979–2009: Galeria Autorska Jan Kaja, Jacek Soliński: wybór tekstów i druków, dokumentacja fotograficzna, prezentacja twórców z lat 2004–2009, kalendarium zdarzeń, wykaz wydawnictw*, red. J. Kaja, J. Soliński, Bydgoszcz 2009.
- Siemaszko P., *Wystawa grafiki Bronisława Zygfryda Nowickiego*. Tryb dostępu: <https://autorska.pl/wydarzenia-archiwum/13-archiwum/1217-wystawa-grafiki-bronislawa-zygfryda-nowickiego> [dostęp: 9.05.2023].
- Siemaszko P., *Wystawa malarstwa Jana Kaji*. Tryb dostępu: <https://m.autorska.pl/wydarzenia-archiwum/13-archiwum/1240-wystawa-malarstwa-jana-kaji5caf255b12139> [dostęp: 9.05.2023].
- Siwiec B., *Otwarcie wystawy fotografii Józefa Zegarlińskiego (1923–2012) pt. „Zprzeszłości”*. Tryb dostępu: <https://autorska.pl/wydarzenia/14-wydarzenia/1835-otwarciem-wystawy-fotografii-jozefa-zegarlinskiego-1923-2012-pt-z-przeszlosci> [dostęp 9.05.2023].
- Soliński J., *Anna Drejas*, [w:] *Stan rezonansu 1979–2009: Galeria Autorska Jan Kaja, Jacek Soliński: wybór tekstów i druków, dokumentacja fotograficzna, prezentacja twórców z lat 2004–2009, kalendarium zdarzeń, wykaz wydawnictw*, red. J. Kaja, J. Soliński, Bydgoszcz 2009.
- Soliński J., *Synteza realności*, [w:] *Stan rezonansu 1979–2009: Galeria Autorska Jan Kaja, Jacek Soliński: wybór tekstów i druków, dokumentacja fotograficzna, prezentacja twórców z lat 2004–2009, kalendarium zdarzeń, wykaz wydawnictw*, red. J. Kaja, J. Soliński, Bydgoszcz 2009.
- Soliński M., *Rola i znaczenie współczesnej instytucji kultury. Na przykładzie Galerii Autorskiej Jana Kaji i Jacka Solińskiego*, „Zarządzanie w Kulturze” 2007, t. 8, s. 121–130.
- Stan rezonansu 1979–2009: Galeria Autorska Jan Kaja, Jacek Soliński: wybór tekstów i druków, dokumentacja fotograficzna, prezentacja twórców z lat 2004–2009, kalendarium zdarzeń, wykaz wydawnictw*, red. J. Kaja, J. Soliński, Bydgoszcz 2009.
- Strycharska H., *Przypowieść o człowieku Aleksandra Dętkośia*, „Filo-Sofija” 2017, nr 39, s. 321–336.
- Zmitrowicz M., *Działania kulturotwórcze Biblioteki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego*, „Toruńskie Studia Bibliologiczne” 2019, nr 2, s. 165–180.
- Zmitrowicz M., *Podróż jako wyzwanie, podróż jako inspiracja – dwie wystawy w Bibliotece Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy*, „Bibliotekarz Kujawsko-Pomorski” 2015, nr 2 (45), s. 49–53.
- Zmitrowicz M., *Wystawy w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego*, „Bibliotekarz” 2008, nr 6, s. 23–26.

Netografia

- Soliński J., *Wystawa malarstwa Jacka Solińskiego*. Tryb dostępu: <https://autorska.pl/wydarzenia-archiwum/13-archiwum/1190-wystawa-malarstwa-jacka-solinskiego> [dostęp: 9.05.2023].
- Soliński K., *55 lat przed sztalugą i z pędzlem w dłoni. Jubileusz pracy twórczej obchodzi Kazimierz Drejas*. Tryb dostępu: <https://bydgoszcz.tvp.pl/58114741/jubileusz-pracy-tworczej-kazimierza-drejas> [dostęp 9.05.2023].
- TouchofArt European Painting Gallery*. Tryb dostępu: <https://www.touchofart.eu/Michal-Cander/> [dostęp: 9.05.2023].
- Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach. Tryb dostępu: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970850539/U/D19970539Lj.pdf> [dostęp: 2.05.2023].